

24.7.2020 STM/TTO/SY – JULKINEN MUISTIO PÄÄASIOISTA

**”LOMITUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN 2020”
PÄÄASIAT OTAKANTAA.FI –SIVUN KYSELYN PALAUTTEESTA**

Kyselyn avulla STM halusi kuulla lomituspalvelujen sidosryhmien näkemyksiä maatalouden rakennekehityksen vaikutuksista työvoimatarpeisiin, maatalouden muutosten vaikutuksista lomittajien osaamistarpeisiin sekä puoltavia ja vastustavia kantoja samoin kuin kehitysideoita liittyen STM:n alustavasti suunnittelemiin lakimuutoksiin ja lomituspalvelujen hallinnon kehittämiseen.

Vastauksia saatiin Otakantaa –palvelussa 109 kpl ja lisäksi STM:n kirjaamoon tuli lausuntoja/ kommentteja 13 kpl. Myös määräajan 10.5.2020 jälkeen STM:n kirjaamoon tulleet palautteet huomioitiin kesäkuun 2020 loppuun saakka.

Tämä muistio on laadittu kyselyn palautteesta tehdyn koosteen perusteella. Muistiossa on pääasioita palautteesta kysymyksittäin jaoteltuna.

KYSYMYKSIÄ 1) Miten maatalouden rakennekehitys vaikuttaa maatalousyritysten työvoimatarpeisiin?

Miten rakennekehitys vaikuttaa eri tuotantosunnilla työvoiman tarpeeseen? Ratkeako tarve automatisoinnilla, urakoinnilla, työvoiman vuokraamisella vai palkkaamalla työntekijät? Miten muutos vaikuttaa yrittäjien tehtäväosuuteen välttämättömistä kotieläinten hoitotoista?

Eri sidosryhmät kuvasivat maatalouden rakennekehityksen vaikutusta maatalousyritysten työvoimatarpeisiin samansuuntaisesti. Maatalousyritysten määrä vähenee, mutta niiden koko kasvaa jatkuvasti. Toisaalta on myös pieniä maatalousyrityksiä. Maatalousyritykset ovat erilaisia ja erikoistuneita. Urakointia ja palkattua työvoimaa tarvitaan, mutta ulkopuolista apua ei ole aina saatavilla. Kaikilla maatalousyrityksillä ei ole myöskään taloudellisia mahdollisuuksia hankkia ulkopuolista apua. Lomituspalveluja käytetään myös työvoiman tarpeeseen. Automaatiota lisätään, mutta näin ei ole kaikkien maatalousyritysten kohdalla. Lisäksi tekniikan kehittymisestä huolimatta eläinten kanssa vaaditaan aina ihmisen läsnäoloa, valvontaa ja työtä. Maatalousyrittäjien tehtäväosuus välttämättömissä kotieläinten hoitotoissa vähenee, mutta laajentavilla tiloilla maatalousyrittäjien kokonaistyömäärä kuitenkin kasvaa, vaikka käytettäisiin enemmän urakointipalveluita tai palkkatyövoimaa. Suuremmissa maatalousyrityksissä maatalousyrittäjällä menee työaikaa enemmän suuremman kokonaisuuden johtamiseen sekä toiminnan suunnitteluun, organisointiin ja valvontatyöhön. Maatalousyrittäjien vastuut ja sidonnaisuus maatalousyritykseen kasvavat. Tilojen tarve lomitukselle tulee eriytymään tilakokojen vaihtelun kasvaessa. Vastauksissa käsiteltiin myös muun muassa palkattujen työntekijöiden vaikutusta maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen sekä lomitustehtävien ja lomituspäivän jouston tarvetta.

KYSYMYKSIÄ 2) Miten maatalouden muutokset vaikuttavat lomittajien osaamistarpeisiin?
Eriytyvätkö maatalousyritysten tuotantotavat? Jos kyllä, niin miten lomittajien monipuolinen osaaminen varmistettaisiin?

Maatalouden kehittyessä vaatimukset lomittajien monipuoliselle osaamiselle kasvavat. Sidosryhmät toivat esiin huolen lomittajien osaamisen tasosta ja osa palautteen antajista harmitteli sitäkin, että lomittaja hoitaa vain tietyt lomitustehtävät. Kerrottiin myös, että koulutusta on liian vähän ja tiloilla tapahtuvaa perehdytystä ei järjestetä riittävästi, koska valtio ei ole varannut näihin

riittävästi varoja. Puutteita on myös (perehdytystä kevyemmässä) opastuksessa ja tilakohtaisissa kirjallisissa ohjeissa. Tilanne on haitallinen lomittajille eivätkä maatalousyrittäjät voi huoletta irtautua kotieläintöistään. Toivottiin, että lomittajat voisivat erikoistua ja että samat lomittajat voisivat lomittaa pääasiassa samoissa maatalousyrityksissä. Huolta kannettiin myös lomittajien asemasta, palkasta (myös koulutuksen ajalta), muista työehdoista ja jaksamisesta sekä vajaatyökykyisistä lomittajista.

KYSYMYKSIÄ 3) Mitä ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksia pidätte erityisen kannatettavana ja miksi?

Seuraavista asioista annettiin kannattavia kommentteja vähintään kahdesta sidosryhmästä (asian perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- Lomitus on sosiaaliturvaa. **2**
- Yhdenvertaisuus. **2**
- YEL-vakuutetut (EVL-verotetut) otetaan mukaan lomitukseen ja vaatimus Melan MYEL-vakuutuksesta poistuisi. **3**
- Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman (ja tuetun maksullisen lomittaja-avun) myöntämisen edellytyksistä. **4**
- Vuosilomapäivien yrittäjäkohtaisuus (ei tilakohtaisuus). **4**
- Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä olisi jatkossa oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi, jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua osasairauspäivärahaa. **5**
- Sijaisapuun suunniteltu yhtenäinen maksu. **3**
- Takaisinperinnän kohtuullistamisen mahdollisuus. **2**
- Jousto lomitusajoissa erikoistilanteita varten. **2**
- Maatalousyrittäjän tulisi itsekin työskennellä yrityksessä (vähintään 3 tuntia). **2**
- Itse järjestetty lomitus on vaihtoehtona kunnalliselle lomitukselle. **2**
- Itse järjestetyn lomituksen kustannuskorvauksen nosto. **4**
- Lomitushallinto saa tietoa muilta viranomaisilta. **3**
- Uusi lomitusnetti. **5**
- Poronhoitajien sijaisapujärjestelmän olemassaolo on hyvä asia. **2**

Sidosryhmistä lomitushallinto mainitsi eniten muitakin kannatettavia asioita.

Kaikkeen saatuun palautteeseen kannattaa tutustua. Hyviä ajatuksia voi olla myös yksittäisten kommenttien joukossa.

KYSYMYS 4) Mitä ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksia tulisi mielestänne vielä erityisesti muuttaa ja miksi?

Miten muuttaisitte niitä? Jos muutosesityksenne lisää kustannuksia, mitä muuta lomitussääntöistä muuttaisitte, jotta kustannukset voitaisiin kattaa?

Seuraaviin asioihin toivottiin muutosta vähintään kahdesta sidosryhmästä annetuissa kommentteissa (asian perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- Sijaisapulomitus tulee ulottaa kasvinviljelytiloille. **2**
- Lomitusta ei saisi poistaa ravi- ja ratsutiloilta ja lomitusta ei saisi rajata vain kasvatettaviin hevosiin. **4**
- Jos kuitenkin lomitusoikeus rajataan vain hevoskasvatustoimintaan, lomitusoikeuteen kelpaava ajanjakso on liian lyhyt. **2**
- Hevostalous ja lomituksen edellytyksenä olevat kotieläinyksiköt: STM:n suunnitelman mukaan lomituspalveluilla voitaisiin hoitaa vain maatalousyrittäjän hallinnassa (hallintaoikeus) olevat kotieläimet. Nykyisin kotieläinyksiköiden kartuttamiseen riittää kuitenkin myös hoidossa olevat eläimet (ilman hallintaoikeutta). Nykykäytäntöä hevosalalla on syytä jatkaa. **2**
- Maatalousyrittäjien perheenjäsenten pitäisi olla oikeutettuja lomitukseen. **2**
- YEL-vakuutettujen (EVL-verotettujen) mukaan ottaminen lomitukseen ja Melan MYEL-vakuutusta koskevan vaatimuksen poistaminen ei ole hyvä uudistus. **2**
- Maatalousyrittäjien päätoimisuutta koskevan vaatimuksen poistaminen vuosiloman (ja tuetun maksullisen lomittaja-avun) myöntämisen edellytyksistä ei ole hyvä uudistus. **4**
- Vuosilomapäivien tilakohtaisuus (ei yrittäjäkohtaisuus). **2**
- Vuosilomapäiviä tulisi lisätä (erilaisia päivien määriä ehdotettiin: 28, 30, 31 päivää). **5**
- Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä tulisi olla oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana 30 päivän (tai 60 päivän) ajaksi, jonka jälkeen vasta tarvittaisiin etuus päätös. Nykyään raja on 20 päivää. **4**
- Sijaisavun hakemista ja myöntämistä tulisi edelleen yksinkertaistaa. **2**
- Lomitushallinnon päivystystä pitäisi kehittää. **2**
- Aikuiskoulutus/ täydennyskoulutus sijaisapuperusteeksi tulisi palauttaa. **3**
- Alle 3-vuotiaan hoitoa varten oleva sijaisapu on saatava joustavammaksi / sen määrää on lisättävä. **2**
- Tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärän nosto olisi tärkeää, nosto 150 tai 200 tuntiin kalenterivuodessa. **5**
- Tuetun maksullisen lomituksen palvelumaksua voitaisiin porrastaa siten, että esim. 100 (tai 120) tunnin jälkeen hinta olisi korkeampi. **3**
- Tuetun maksullisen lomituksen palvelumaksu voitaisiin porrastaa myös niin, että kun sitä käytetään jonkin muun lomituspäivän jatkeena, maksu olisi alennettu. **2** (Toisaalta tällaiseen muutokseen ei ole tarvetta. Hinta-asia tulee nähdä tasapuolisuuden näkökulmasta. Jos yrittäjän vuosilomapäivä on 8 h, ei yrittäjä voi käyttää tuettua maksullista lomitusta koskaan halvemmalla hinnalla, mutta toinen yrittäjä, jonka vuosilomapäivä on 5 h, kyllä voi. **1**)
- Täysin maksullinen lomitus on säilytettävä myös kunnallisessa lomituksessa. **4**
- Lomittajien mahdollisuus tehdä tilalla myös muita töitä (muita kuin kotieläinten hoitotöitä) erilliskorvauksella olisi tärkeää. **2**

- Lomittajan tulisi voida tehdä monipuolisemmin kotieläinten hoitotöitä (mm. eläinten terveyden ja hyvinvoinnin seuranta, puhdistustyöt, pienet kunnostustyöt, pysyvien aitojen rakentaminen tms.) Myös eläinten havainnointi on terveyden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeää. **4**
- Yrittäjän vapautuminen tilan töistä edellyttää lomittajan vastuuta myös tilan valvonnasta vuorokauden ympäri. Esim. valvontakameroiden ja hälytysten seuranta tulisi antaa lomittajalle, jos tilan kaikki yrittäjät ovat lomalla yhtä aikaa. **2**

- Työntekijöiden työnosuus ei saa vaikuttaa maatalousyrittäjien tehtäväosuuteen ja sitä kautta lomitustuntien määrätymiseen. **2**

- Kaavamainen maatalousyrittäjien kokonaistyöajanlaskenta ei tule soveltumaan kaikkiin maataloihin läheskään niin hyvin kuin nykyinen (todelliseen työaikaan perustuva) laskentamalli. (Tilan eläinyksikköjen määrä ei yksin kerro työajan tarvetta. Tilakohtaiset erot ovat suuria ja tilan olosuhteet on huomioitava kaikissa tuotantosuunnissa. Tilojen välillä voi olla merkittäviä eroja automaatioissa. Lisäksi laitteet eivät välttämättä toimi optimaalisesti.) **5**
- Lomitustyön keskimääräinen työpäivän pituus ja siitä saatava ansiotulo eivät lisää lomitustyön houkuttelevuutta. Keskimääräisen työpäivän tulisi olla vähintään 7 h/pv. **3**
- Nyt maatalousyrittäjien kokonaistyöajan määrittämisessä käytössä oleva TTS-Manager -ohjelma on erittäin työläs ja aikaa vievä työväline maatalousyrittäjien kokonaistyöajan määrittämiseen. Jotta TTS-manager -laskelmaan tarvittavat tilatiedot saadaan selville, on lomaohjaajan joka tapauksessa tehtävä tilakäynti. Ja lomittajan työaika tulee todistettua vanhanaikaisesti kellottamalla jo tämän tilakäynnin yhteydessä. **2** (Toisaalta TTS-Manager on toimiva tilakäynnin yhteydessä tehtynä perustuen ammattitaitoiseen käyttämiseen ja tilojen tuntemukseen. Kellotus tehdään, mikäli ei päästä yhteisymmärrykseen lomitustöihin käytettävästä työajasta. **1**)

- Lomitusoikeuden saamiseksi maatalousyrittäjältä tulisi edellyttää vähintään 4 tuntia (välttämättömiä kotieläinten hoitotöitä) 3 tunnin sijasta. **3**
- STM:n suunnitelman mukaan maatalousyrittäjien tehtäväosuuteen perustuvassa työajassa, eli maatalousyrittäjien lomituspäivässä, eli lomittajan työpäivän pituudessa sallittaisiin joustoa + 15 %. Jouston tulisi olla +/- 15 % (tai +/- 20 %). **3**

- Jos lomittajan työaika on lyhyt yhdellä tilalla, hän joutuu matkustamaan päivän aikana muillekin tiloille. Tilojen väliset etäisyydet kuitenkin kasvavat. Lomittajan aika menee matkustamiseen. Samalla tilalla tulisikin voida olla pidempään lomittamassa. **3**
- Jos lomitetaan eri tiloilla saman päivän aikana, niin kiire ja alati vaihtuvat olosuhteet kasvattavat riskejä ja lomittajan työturvallisuuden taso vaarantuu. Kasvaa myös riski sille, että tartuntataudit leviävät ja näistä nousee vastuukysymyksiä tarkasteluun. **3**

- Vaatimus yhtäaikaista lomista: yhtäaikaistamovelvoitetta ei tule laajentaa 20:n kotieläinyksikön yrityksistä 30:n kotieläinyksikön yrityksiin. **2** Säännös pitää osa lomapäivistä yhtä aikaa on varmasti tuonut paikallisyksiköille säästöjä, mutta vastaavasti on kuormittanut lomittajia. **2** (Toisaalta vuosilomien yhtäaikaistamovelvoitteen rajaa tulee nostaa. **1** Erään kommentoijan mielestä vuosilomien yhtäaikaistamovelvollisuus tulisi olla kaikilla, joilla maatalousyrittäjien kokonaistyöaika on alle 10 tuntia (tai 11 tai 12 tuntia). **1** Erään kommentoijan mukaan yhtäaikaistamovelvoitteen toteuttamiseksi tulee tehdä selvitys, eli minkälaisilla tiloilla se toimii ja minkälaisilla ei. Nykyjärjestelmän puute on tutkimuksen puuttuminen. **1** Vaatimus yhtäaikaista lomista edellyttää sitä, että lomittaja selviää kaikista päivittäisistä karjanhoitotöistä ja osaa käyttää tilan koneita. Lisäksi on välttämätöntä, että lomittaja saa hallinnon henkilön kiinni 24/7. **1** Vuosilomien yhtäaikaistamovelvoite pitäisi saada koskemaan myös itse järjestetyn lomitusmuodon valintoja. **1**)

- Lomittajiksi tulisi kelpuuttaa erilaisia perheenjäseniä: perheen nuoret; samassa taloudessa asuvat ylenevässä ja alenevässä polvessa olevat; perheenjäsenet, jotka eivät omista lomitettavaa yritystä. **2**
- Itse järjestetyssä lomituksessa puuttuu valvonta. Ei voida valvoa esimerkiksi lomittajan lomituksen aikana tekemiä tehtäviä (tai toisaalta lomittajan ammattitaitoa tai lomittajan työturvallisuutta.) **2**
- Maatalousyrittäjän tulisi jatkossa saada lomitusta myös tuotantotaukojen aikana (lomitustehtävinä esim. sikalan/kanalan pesuja). **2** (Toisaalta tilojen, joilla on tuotantotaukoja, lomituspäivien määrän tulisi olla sidoksissa siihen, kuinka monena päivänä tilalla on eläimiä. Nykyään täydet lomat saavat sellaiset tilat, joissa on muutamien viikkojen tuotantotaukoja siten, ettei tilalla ole eläimiä. **1**)
- Poronhoitajien (nykyiseen) sijaisapujärjestelmään tulisi saada tarpeeksi määrärahaa. **3**
- Poronhoitajien sijaisaputuntien määrää tulisi nostaa (vähintään 300 tuntiin). **3**
- Poronhoitajien lomituspalveluja tulee laajentaa yhdenvertaisiksi muiden maatalouden eri elinkeinojen kanssa. **2**
- Poronhoitajat eivät välttämättä tarvitse ollenkaan lomituspalvelua. **2**
- Turkistuottajat eivät välttämättä tarvitse ollenkaan lomituspalvelua. **2**

Sidosryhmistä lomitushallinto mainitsi eniten muitakin muutettavia asioita.

Kaikkeen saatuun palautteeseen kannattaa tutustua. Hyviä ajatuksia voi olla myös yksittäisten kommenttien joukossa.

KYSYMYS 5) Mitä hyvää ja toisaalta kehitettävää näette nykyisessä maatalouslomituksen hallintomallissa?

Jos näette kehitettävää nykyisessä hallintomallissa, tulisiko hallintomallia muuttaa? Miten?

Maatalouslomituksen nykyisessä hallintomallissa lomituksen järjestäjänä on Mela. Lomitus kuitenkin järjestetään paikallisella tasolla joko Melan omissa paikallisyksiköissä tai toimeksiantosopimuksilla tiettyjen kuntien paikallisyksiköissä. Käytännössä lomitus järjestetään täysin kuntien paikallisyksiköissä.

Sidosryhmien palautteessa kerrottiin nykyisen hallintomallin hyvistä ja huonoista puolia monipuolisesti ja ehdotettiin myös muita hallintomalleja.

Seuraavat maatalouslomituksen hallintomallit saivat kannattavia kommentteja vähintään kahdesta sidosryhmästä. Myös valvontaa kommentoitiin (hallintomallin perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- Nykyinen malli **4**
- Maakunnat **4**
- Melalla hallinto ja toimeksiantosopimuksin tietyissä kunnissa lomittajat TAI Melalla hallinto ja Melan toimipisteissä lomittajat **4** (Kaikista kommentteista ei ollut pääteltävissä, kumpaa vaihtoehtoa kommentoija tarkalleen ottaen tarkoitti.)
- Hallinto jollakin taholla ja itsejärjestettyyn lomitukseen oikeuttavat setelit / taloudellinen tuki **2**
- Melan rooli valvojana on muutettava **3**

Eri sidosryhmien antamien erilaisten kommenttien perusteella on pääteltävissä, että sidosryhmät vaikuttaisivat arvostavan yleisesti ottaen sellaista maatalouslomituksen hallintomallia, jossa olisi ainakin seuraavia ominaisuuksia:

- *Hallintomallissa julkisilla palveluilla olisi tärkeä merkitys, koska:*
 - *yksityisiä palveluja ei ole eri puolilla Suomea riittävästi saatavilla, etenkin pitkien välimatkojen Lapissa*
 - *on pelkona, että eri tavoin ”ei-niin-mieluisat maatalousyritykset” voisivat jäädä ilman lomituspalveluja, jos lomituksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta järjestää lomituspalveluja kaikille sitä haluaville asiakkaille.*
- *Hallintomalli olisi organisoitu selkeästi ja vastuukysymykset olisivat selkeät.*
- *Hallinnolla olisi riittävä rahoitus (mm. takaisinperintätilanteiden varalle).*
- *Hallintomallissa olisi saman katon alla lomituksen päätöksenteko ja lomituksen toteuttaminen.*
- *Palvelu olisi joustavaa ilman organisaatorajoja.*
- *Sopivien (erilaisten) lomittajien saatavuus varmistettaisiin tarvittaessa nopeastikin eri puolilla Suomea.*
- *Lomitushallinnolla olisi paikallistuntemusta (maatalousyritysten ja lomittajien tuntemusta).*
- *Lomitushallinto eri puolilla Suomea toimisi eri asiakkaiden kannalta tasapuolisesti, olisi samat toimintatavat ja lakia tulkittaisiin yhdenmukaisesti.*
- *Lomitushallinto olisi helposti tavoitettavissa, luotettavaa ja asiantuntevaa.*
- *Lomitushallinnolla olisi riittävä koulutus ja asiakaspalvelutaidot.*
- *Sähköiset järjestelmät toimisivat.*
- *Lomitushallinnossa työnantajalla olisi käytössään asiantuntijapalvelut (lainsäädäntö, HR- ja taloushallinto).*
- *Lomitushallinnossa työnantaja olisi luotettava, sillä olisi toimiva henkilöstö- ja palkkauspolitiikka ja hyvät työsuhde-edut ja työntekijöiden työhyvinvoinnista, työturvallisuudesta ja maatalousyrityskohtaisesta perehdytyksestä huolehdittaisiin tasapuolisesti.*
- *Kaivataan myös selkeää lakia ja ohjeistusta sekä etukäteen annettua valtakunnallista ohjausta ja tulkintaa (mm. takaisinperintöjen vähentämiseksi).*
- *Kaivataan myös selkeästi ulkopuolista, ammattimaisesti toimivaa asiantuntijatahoa, joka pystyisi objektiivisesti tarkastelemaan epäkohtia ja puuttumaan niihin käytännössä.*

KYSYMYS 6) Kannatatteko sitä, että Mela järjestäisi tulevaisuudessa turkistuottajien lomituspalvelut ja poronhoitajien sijaisavun?

STM:n virkamiesten suunnitelmien mukaan turkistuottajien lomituspalveluiden ja poronhoitajien sijaisavun järjestäjä olisi tulevaisuudessa Mela. Mitä hyötyjä / haittoja näette tässä ratkaisussa?

Kannattavia kommentteja saatiin kuudesta sidosryhmästä ja vastustavia kommentteja saatiin neljästä sidosryhmästä. Myös mm. seuraavia kommentteja esitettiin vähintään kahdesta sidosryhmästä:

- *Poronhoitajien sijaisapu voitaisiin järjestää myös Lapissa Sodankylän paikallisyksikössä. 3*
 - *Lomitusjärjestelmä olisi selkeämpi niin, että kaikki lomituspalvelut järjestäisi yksi taho. 2*
- (Tämä asia tuli käänteisesti esiin myös erään muun sidosryhmän kommentissa, jossa ei kannatettu STM:n suunnitelmaa. 1)*

KYSYMYS 7) Vapaa sana ensimmäisen ja toisen vaiheen lakimuutoksista

Seuraavista asioista annettiin kannattavia kommentteja vähintään kahdesta sidosryhmästä (asian perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- *Lomitus on sosiaaliturvaa. 2*
- *Vuosilomapäivien yrittäjäkohtaisuus (ei tilakohtaisuus). 2*

Sidosryhmistä maatalouslomituspalvelun käyttäjät mainitsivat eniten muitakin kannatettavia asioita.

Kaikkeen saatuun palautteeseen kannattaa tutustua. Hyviä ajatuksia voi olla myös yksittäisten kommenttien joukossa.

Seuraaviin asioihin toivottiin muutosta vähintään kahdesta sidosryhmästä annetuissa kommentteissa (asian perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- *Lomitusta ei saisi poistaa ravi- ja ratsutiloilta ja lomitusta ei saisi rajata vain kasvatettaviin hevosiin. 2*
- *(STM:n suunnitelman mukaan kotieläinyksikköjen määräytymistä, eli mistä eläimistä kotieläinyksikkö muodostuu, olisi tarkoitus tarkastella jatkossa.) Lomituspalvelujen saamisen yhtenä edellytyksenä on kotieläinyksikkömäärä 6 ky, jota ei tule korottaa tai tehdä muutoksia laskentakaavaan, koska liian moni yrittäjä jäisi lomituspalvelujen ulkopuolelle. 3 (Toisaalta elinkelvottomille tiloille ei saisi tarjota lomituspalveluja. 1)*
- *Vuosilomapäiviä tulisi lisätä. 2*
- *Ehdollista sijaisapua koskeva sääntely: Jos sijaisapu olisi ensin täysin maksullisen lomituksen hintaista ja maksut alennettaisiin takautuvasti normaalihintaan, niin tästä seuraisi, että maatalousyrittäjät menisivät nykyistä useammin töihin sairaina. Jos valittavaksi jää kahdesta huonosta vaihtoehdosta se vähemmän huonompi, niin siinä tapauksessa nykyinen on parempi. Tiedottamiseen ja ohjeistamiseen panostamalla tämä tilanne (takaisinperintöihin joutuminen, kun sijaisapu osoittautuu jälkikäteen perusteettomaksi) on parantunut ja asian kanssa pystyy kohtuudella elämään. Ehdollista sijaisapua koskevat ratkaisut ovat pääsääntöisesti kuitenkin selviä tapauksia ja myönteinen etuus päätös saadaan. 3*
- *Jos jatkossa perittäisiin kaikista sijaisavuista vain yksi maksu, eli "tasamaksu" kaikilta, niin se ei kohtelisi maatalousyrittäjiä oikeudenmukaisesti, jos kaikilta perittäisiin sama tuntihinta. Kaikilla asuinpaikasta, sijainnistaan ja sosiaalisesta taustastaan riippumatta tulee olla yhdenvertaiset edellytykset saada omalle taloudelle kohtuuhintaista sijaisapua. 3*
- *Lomitusjärjestelmä on erittäin tarpeellinen ja hyvä, kunhan sitä saadaan kehitettyä ja pidettyä muutosten mukana niin, että se palvelee siinä tehtävässä, johon se on alun perin tehty. Kotieläinlillisten on pystyttävä irrottautumaan päivittäisistä kotieläintöistä siten, että lomittaja turvaa sekä eläinten hyvinvoinnin että tilallisten toimeentulon, aiheuttamatta vahinkoa tai huomattavia taloudellisia menetyksiä esim. eläinten sairastamisten tai kuolleisuuden lisääntymisen kautta. 2*
- *Tilojen erilaiset lähtökohdat ja koneellistamisaste tulee ottaa huomioon erilaisina mahdollisina työajan joustoina, esim. parsinavetan vs. robottinavetan lomituksen kokonaistyöaika määrittäessä. 3*

- Maatalousyrittäjien lomitusta olisi edelleen kehitettävä muidenkin väestöryhmien kanssa samaan suuntaan niin, että ala houkuttelisi sitovuuksistaan ja vaativuuksistaan huolimatta myös tulevaisuudessa nuoria jatkamaan omaa suomalaista elintarviketuotantoa. Rakennekehityksellä ja työtapojen muutoksella on mahdollista lisätä alan houkuttelevuutta. Yhtenä esimerkkinä työtapojen muutoksesta olisi, että lomittajan työpäivä tehtäisiin yhdessä osassa. **2**

- Velvoitetta pitää vuosilomia yhtä aikaa (nykyään rajana 20 ky) voitaisiin laajentaa ensimmäisessä lakipaketissa, koska sillä voidaan saada lomittajien työpäivään pituutta ja säästää kustannuksia. Velvollisuutta ei kuitenkaan tulisi ulottaa 30 kotieläinyksikön tiloille. Suositeltavaa olisi löytää jokin sopiva kotieläinyksikkömäärä, esim. 25 ky. Toisaalta, jos lomitustilan työolosuhteet eivät estä pitämästä vuosilomia yhtä aikaa ja se on kohtuullista myös lomittajan jaksamisen näkökulmasta, niin lainsäädännöllisesti tämä tulisi olla mahdollista. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon myös tilan kokonaistyöaika, koska tilan olosuhteet vaikuttavat työmenekkiin. **3**

Sidosryhmistä lomittajat, maatalouslomituspalvelun käyttäjät ja lomitushallinto mainitsivat eniten muitakin muutettavia asioita.

Kaikkeen saatuun palautteeseen kannattaa tutustua. Hyviä ajatuksia voi olla myös yksittäisten kommenttien joukossa.

Maatalouslomituksen hallintomallin osalta saatiin seuraavia kommentteja vähintään kahdesta sidosryhmästä:

- Kommentoija on kuullut töiden tehottomasta hallinnoinnista lomitushallinnossa joidenkin yksiköiden osalla. **2**

- Lomitusjärjestelmä on luotu kotieläintuottajien sosiaaliturvan toteutumiseksi ja se tulee pitää mielessä kristallinkirkkaana järjestelmää kehittäessä. Tämä tulee näkyä mm. parantuneena asiakaspalveluna ja keventyneenä sekä kustannustehokkaana organisaationa. Tällä hetkellä järjestelmä työllistää hallinnossa ja eri portaissa lukemattoman määrän virkaan valittuja, mutta loppukäyttäjä, eli tuottaja, kokee silti, ettei järjestelmä toimi riittävän hyvin. **2**

Seuraavat maatalouslomituksen hallintomallit saivat kannattavia kommentteja vähintään kahdesta sidosryhmästä (hallintomallin perässä oleva luku on sidosryhmien määrä):

- Melalla hallinto ja toimeksiantosopimuksin tietyissä kunnissa lomittajat TAI Melalla hallinto ja Melan toimipisteissä lomittajat TAI Melalla hallinto ja Melan yrityksissä lomittajat **3** (Kaikista kommentteista ei ollut pääteltävissä, mitä vaihtoehtoa kommentoija tarkalleen ottaen tarkoitti, mutta keskitetty hallinto esiintyi kaikissa kommentteissa.)

Sidosryhmistä lomitushallinto mainitsi eniten muitakin maatalouslomituksen hallintomalliin liittyviä kommentteja.

Kaikkeen saatuun palautteeseen kannattaa tutustua. Hyviä ajatuksia voi olla myös yksittäisten kommenttien joukossa.